

Näyttötutkinnon perusteet

**POROTALOUDEN
AMMATTITUTKINTO
2007**

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Dno 24/011/2007
MÄÄRÄYS Velvoittavana
noudatettava
Päivämäärä 21.9.2007
Voimassaoloaika
1.11.2007 alkaen toistaiseksi
Säännökset, joihin toimivalta
määräyksen antamiseen perustuu
L 631/1998 13 § 2 mom
Kumoaa määräyksen 21/011/1998,
24.6.1998

POROTALOUDEN AMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt porotalouden ammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.11.2007 lukien toistaiseksi.

Tutkintotoimikunta ja tutkinnon järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Pääjohtaja

Kirsi Lindroos

Opetusneuvos

Juhani Lapiolahti

SISÄLLYSLUETTELO

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINNOT	7
	1 § Näyttötutkinnon järjestäminen	7
	2 § Näyttötutkinnon suorittaminen	7
	3 § Näyttötutkinnon perusteet	7
	4 § Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	8
	5 § Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa	8
	6 § Todistukset	9
	7 § Näyttötutkintoon valmistava koulutus.....	9
2	Luku	
	POROTALOUDEN AMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN	9
	1 § Tutkinnon osat	9
3	Luku	
	POROTALOUDEN AMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	11
	1 § Poro ja poronhoito	11
	a) Ammattitaitovaatimukset.....	11
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	11
	2 § Poronteurastus ja porotuotteet	15
	a) Ammattitaitovaatimukset.....	15
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	15
	3 § Tuotekehitys ja markkinointi	15
	a) Ammattitaitovaatimukset.....	15
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	15
	4 § Yritystoiminta	16
	a) Ammattitaitovaatimukset.....	16
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	16
	5 § Porotalouden hallinto ja luottamustoiminta.....	19
	a) Ammattitaitovaatimukset.....	19
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	19
	6 § Ammattitaidon osoittamistavat	20
Liite	Ammatin kuvaus	21

NÄYTTÖTUTKINNOT

1 § Näyttötutkinnon järjestäminen

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta ja antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

2 § Näyttötutkintojen suorittaminen

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Osaamisen arviointi tehdään tutkinnon osittain. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, tämä taho otetaan huomioon myös arvioijien valinnassa. Lopullisesti arvioinnin hyväksyy tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrätty tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

3 § Näyttötutkinnon perusteet

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osittain määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia vastaavasta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä

ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

4 § Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnoissa

Henkilökohtaistamisesta Opetushallitus on antanut erillisen määräyksen.

5 § Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnoissa

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Tutkinnon suorittajan tulee selvästi saada tietoonsa arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle tämän jälkeen annettava palaute arvioinnista on osa hyvää arviointiprosessia. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu.

Kirjallinen oikaisupyynnö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan, jos päätös on ilmeisen virheellinen, velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

6 § Todistukset

Näyttötutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen näyttötutkinnoista, näyttötutkintoon valmistavasta koulutuksesta ja oppisopimuskoulutuksesta annettaviin todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

7 § Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin erilaisen valmistavan koulutuksen yhteydessä.

Valmistava koulutus tulee järjestää tutkintojen perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintosuoritukset on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

2 Luku

POROTALOUDEN AMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § Tutkinnon osat

Porotalouden ammattitutkinto sisältää yhden (1) pakollisen ja neljä (4) valinnaista tutkinnon osaa. Nämä ovat:

Pakollinen:

Poro ja poronhoito

Valinnaiset:

Poronteurastus ja porotuotteet

Tuotekehitys ja markkinointi

Yritystoiminta

Porotalouden hallinto ja luottamustoiminta.

Tutkinnon suorittamiseksi vaaditaan pakollisen ja kahden (2) valinnaisen tutkinnon osan hyväksytyt suoritukset.

Porotalouden ammattitutkinto
Pakollinen tutkinnon osa
Poro ja poronhoito
Valinnaiset tutkinnon osat
Poronteurastus ja porotuotteet
Tuotekehitys ja markkinointi
Yritystoiminta
Porotalouden hallinto ja luottamustoiminta

Kuvio 1. Porotalouden ammattitutkinnon osat.

POROTALOUDEN AMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

Jokaisesta tutkinnon osasta esitetään ensin ammattitaitovaatimus, sitten siitä johdettu yksi tai useampi arvioinnin kohde vinokirjaimin ja viimeisenä kriteerit, joiden perusteella ammattitaitovaatimus täyttyy.

1 § Poro ja poronhoito

Tutkinnon suorittaja tuntee poron biologian ja käyttäytymisen, jalostustoiminnan sekä tautien ja sairauksien hoidon ja ennaltaehkäisyä.

Poron biologian ja käyttäytymisen tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- on selvillä poron ruumiinrakenteesta ja hallitsee sen elintoiminnot
- tietää poron lisääntymisbiologian
- tuntee poron luontaisen käyttäytymisen ja osaa soveltaa käyttäytymisen tuntemustaan työssään.

Poronjalostus

Tutkinnon suorittaja

- on selvillä jalostettavista ominaisuuksista, jotka jalostustoiminnassa on otettava huomioon, kuten poron käyttäytyminen ja koko sekä poroelon rakenne
- osaa valita suvunjatkamiseen jätettävät yksilöt jalostettavien ominaisuuksien perusteella sekä pitää poroelon rakenteen tuottavana
- osaa kuohia poron eläinsuojelulakia noudattaen.

Tautien ja sairauksien hoito sekä ennaltaehkäisy

Tutkinnon suorittaja

- tuntee poron yleisimmät taudit, loiset ja sairaudet
- osaa erottaa sairaan yksilön terveestä ulkoisen olemuksen ja käyttäytymisen perusteella
- osaa ennakoita ja ennalta ehkäistä sairauksien syntyä ja leviämistä
- osaa turvautua tarvittaessa eläinlääkäriin apuun ja hoitaa sairasta eläintä hänen antamien ohjeiden mukaan
- osaa toimia lääkitsemisessä elintarvikehygieenisesti ja eläinsuojelulainsäädännön mukaan.

Tutkinnon suorittaja tuntee poronhoitoalueen luonnonolot ja maankäyttömuodot.

Luonnonolojen ja maankäyttömuotojen tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee poronhoitoalueen luonnonolot ja niissä eri vuodenaikoina tapahtuvat muutokset sekä pystyy soveltamaan tietämystään työssään
- tuntee maankäyttömuodot poronhoitoalueella niin, että pystyy suunnittelemaan ja sovittamaan poronhoidon ensisijaiseksi maankäyttömuodoksi.

Tutkinnon suorittaja tuntee laidun- ja ravintoekologian ja hallitsee laiduntamisen ja paimentamisen.

Laidun- ja ravintoekologian tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee yleisimmät ravintokasvit eri vuodenaikoina ja tietää niiden ravitsemukselliset ominaisuudet
- osaa suunnitella ja järjestää tarvittaessa porojen lisäravinnon maastoon ja aitaukseen niin, että se tyydyttää eläimen veden- ja ravinnontarpeen
- ottaa laiduntamisessa huomioon kestävän kehityksen periaatteet ja luonnon monimuotoisuuden säilymisen.

Laiduntaminen ja paimentaminen

Tutkinnon suorittaja

- osaa laiduntaa luonnonlaitumilla niin, että poron hyvinvointi on turvattu
- tuntee luonnollisen laidunkierroksen ja laidunrauhan merkityksen
- hallitsee eläinten käsittelyn niin, että osaa paimentaa, koota, kuljettaa ja käsitellä poroja turvallisesti ja säädösten mukaisesti
- tuntee porokoiran käytön poronhoitotyössä.

Tutkinnon suorittaja hallitsee porojen tunnistamisen.

Porojen tunnistaminen

Tutkinnon suorittaja

- tuntee poromerkkijärjestelmän periaatteen ja osaa tehdä korvamerkinnot säädösten mukaan
- pystyy tunnistamaan poron ulkoisten ominaisuuksien ja korvamerkkien perusteella
- tuntee porojen lisämerkinnät ja osaa käyttää niitä.

Tutkinnon suorittaja osaa teurastaa poron luonnonoloissa.

Poronteurastus ja -lihan raakapaloittelu

Tutkinnon suorittaja

- osaa teurastaa poron maasto-oloissa
- osaa paloitella ruhon osiin.

Tutkinnon suorittaja osaa käyttää koneita, laitteita ja apuvälineitä sekä tehdä poronhoidossa tarvittavia rakenteita.

Koneiden, laitteiden ja apuvälineiden käyttö ja huolto sekä rakenteiden teko

Tutkinnon suorittaja

- osaa liikkua luonnossa moottoriajoneuvoilla niin, että ottaa huomioon ympäristönsuojelun ja moottoriliikennelain
- osaa valita käyttötarkoituksen mukaan koneet, laitteet ja työvälineet sekä käyttää, huoltaa ja korjata niitä
- osaa suunnitella poronhoidossa käytettäviä aitoja ja muita rakenteita sekä rakentaa, huoltaa ja korjata niitä.

Tutkinnon suorittaja tuntee porovahingot ja niiden ehkäisykeinot.

Porovahinkojen tuntemus ja ehkäisy

Tutkinnon suorittaja

- osaa tunnistaa petojen jäljet
- tietää minkälaisia vahinkoja liikenne ja petoeläimet aiheuttavat poroille
- tietää minkälaisia vahinkoja porot aiheuttavat viljelyksille
- tuntee vastuunsa ja velvollisuutensa toimia niin, että vahinkojen määrä pysyy mahdollisimman pienenä.

Tutkinnon suorittaja hallitsee työturvallisuuden.

Työturvallisuuden huomioon ottaminen

Tutkinnon suorittaja

- tuntee työtään koskevat työturvallisuussäädökset ja noudattaa niitä
- pystyy tunnistamaan työturvallisuusriskit, esimerkiksi ergonomiaan sekä kylmätyöskentelyyn ja terveyteen liittyvät riskit, ja ehkäisemään niitä ennakoita
- on suorittanut EA1-kurssin tai omaa vastaavat tiedot ja taidot.

Tutkinnon suorittaja tuntee poronhoidon historian ja kulttuurin sekä terminologian.

Poronhoidon historian, kulttuurin ja terminologian tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee poronhoidon historian ja kehityksen pääpiirteittäin
- joko tuntee saamelaisen alkuperäiskansan poronhoitokulttuurin ja tietää pääpiirteittäin suomalaisen poronhoitokulttuurin tai tuntee suomalaisen poronhoitokulttuurin ja tietää pääpiirteittäin saamelaisen alkuperäiskansan poronhoitokulttuurin
- osaa käyttää poronhoidossa perinnetietoa hyväkseen, esimerkiksi paikannimien, sää- ja lumiolosuhteiden, poron ja muiden eläinten käyttäytymisen yhteydessä
- hallitsee poronhoitoon liittyvän terminologian.

Tutkinnon suorittaja osaa pääpiirteittäin porotalouden ammatinharjoittamiseen liittyvät toiminnot.

Porotalouden ammatinharjoittaminen

Tutkinnon suorittaja

- tuntee poronhoitolain ja -asetuksen sekä maankäyttöoikeuksiin liittyvän lainsäädännön vaikutuksen porotalouden ammatinharjoittamiseen
- tietää porotalouden tärkeimmät rahoitus- ja tukimuodot sekä niitä koskevat säädökset ja määräykset
- on selvillä porotalouden elinkeinotoiminnan verotusperusteista
- osaa käyttää tietokonetta ja porotalouden yleisimpiä sovellusohjelmia, esimerkiksi POMUa
- osaa tehdä kannattavuuslaskelmia ja tarvittaessa hakea asiantuntija-apua niiden tekemiseen
- tietää poronhoitajaa koskevan sosiaali- ja eläketurvan, kuten sairausvakuutuksen, työterveydenhuollon sekä työkyvyttömyys- ja työttömyysturvan
- tietää poronlihan suoramyyntiä koskevat säädökset
- hallitsee kokoustekniikan
- osaa toimia yhteistyössä eri tahojen kanssa.

2 § Poronteurastus ja porotuotteet

Tutkinnon suorittaja osaa teurastaa ja käsitellä poronlihaa säädösten ja määräysten mukaan ja ottaa toiminnassaan ympäristönäkökohdat huomioon.

Teurasporojen käsittely

Tutkinnon suorittaja

- osaa käsitellä teurasporon eläinsuojelusäädösten mukaan ja ymmärtää teurastusta edeltävän käsittelyn vaikutuksen lihanlaatuun.

Teurastus, lihanleikkaus ja muiden porotuotteiden käsittely

Tutkinnon suorittaja

- tuntee poronlihan rakenteen sekä kemialliset ja fysiologiset ominaisuudet
- tietää teurastustoimintaa säätelevät lait ja asetukset ja noudattaa niitä työssään
- osaa tehdä omavalvontasuunnitelman mukaiset päivittävät kirjaukset
- noudattaa työssään henkilö-, väline- ja laitospöytähygieniä ja omaa voimassa olevan hygieniapassin
- tuntee teurastamo- ja lihanleikkaamotilat, niiden koneet, laitteet ja välineet sekä osaa käyttää ja huoltaa niitä työturvallisuusmääräysten ja annettujen ohjeiden mukaan
- osaa teurastaa poron ja paloitella ruhon standardien mukaisiin osiin sekä leikata ne eri lihalajitelmiin
- osaa muiden porotuotteiden, kuten konttiluiden, suolien, veren, sarvien, taljan ja koipinahkojen esikäsittelyn.

Kestävän kehityksen huomioon ottaminen

Tutkinnon suorittaja

- osaa lajitella sivutuotteet, kierrättää käyttökelpoisen materiaalin ja kompostoida jätteet ympäristösäädösten mukaan.

3 § Tuotekehitys ja markkinointi

Tutkinnon suorittaja osaa kehittää porotuotteita.

Tuotekehitystaito

Tutkinnon suorittaja

- tuntee asiakaslähtöisen tuotekehitysprosessin periaatteet ja osaa soveltaa niitä porotuotteiden kehittämisessä
- osaa ideoida ja kehittää porotuotteita niin, että kehitystyön tuloksena syntyy myynnillistä lisäarvoa, esimerkiksi ajoporojen koulutus ja käyttö matkailupalveluissa tai poronruhon sivutuotteiden tuotteistaminen

- tietää raaka-aineiden valintakriteerit ja pystyy tuotekehityksessä sellaisiin ratkaisuihin, joilla tuotteista tulee kilpailukykyisiä
- osaa arvioida tuotekehityksen tuloksia ja ottaa asiakaspalautteen huomioon kehitystyössä.

Tutkinnon suorittaja osaa hinnoitella porotuotteet sekä suunnitella ja toteuttaa niiden markkinoinnin.

Hinnoittelutaito

Tutkinnon suorittaja

- tuntee kustannuslaskennan periaatteet ja osaa soveltaa niitä tuotteiden ja palveluiden hinnoittelussa
- osaa hinnoitella tuotteet ja palvelut kannattavasti ja markkinalähtöisesti
- hallitsee arvonlisäveron määräytymisen ja ottaa sen huomioon hinnoittelussa.

Markkinoinnin suunnittelu ja toteutus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee markkinoinnin periaatteet ja käsitteet ja pystyy seuraamaan markkinoinnissa tapahtuvia muutoksia
- osaa laatia markkinointisuunnitelman niin, että se on realistinen ja antaa mahdollisuuden tuotteen näkyvyydelle
- ymmärtää markkinoinnissa tuotteiden ja palveluiden kohdentamisen merkityksen ja pystyy kohdentamaan markkinointitoimet liikeidean ja segmentoidun asiakaskunnan mukaan
- osaa käyttää markkinoinnissa sopivia paikallisia, alueellisia ja valtakunnallisia kanavia
- osaa olla markkinointiyhteistyössä erilaisten tahojen kanssa, esimerkiksi alan järjestöt, välitysketjut, tukkuliikkeet ja oppilaitokset
- pystyy seuraamaan markkinoinnin toteutumista ja tuloksia sekä tekemään korjaavia toimenpiteitä kokemusten perusteella
- osaa toimia markkinointia säätelevän lainsäädännön mukaan.

4 § Yritystoiminta

Tutkinnon suorittaja on selvillä yrittäjyyteen kuuluvista taidoista ja osaa arvioida omia yrittäjyysominaisuuksiaan ja arvojaan.

Omien yrittäjävalmiuksien arviointi

Tutkinnon suorittaja

- tietää, millaiset henkilökohtaiset valmiudet ja ominaisuudet tukevat yrittäjänä menestymistä

- pystyy näistä lähtökohdista ja omien arvojensa perusteella arvioimaan omia valmiuksiaan toimia yrittäjänä
- osaa arvioida, pystyykö omiin arvioihinsa luottaen tekemään yrittäjyyttään ja siinä kehittymistä koskevia päätelmiä ja ratkaisuja.

Tutkinnon suorittaja osaa tarkastella ammattialaa ja sen tarjoamia yritystoiminnan mahdollisuuksia ja riskejä.

Yrityksen toimintaedellytysten selvittäminen

Tutkinnon suorittaja

- tuntee toimialansa niin, että pystyy tarkastelemaan sen tulevaisuuden näkymien ja kehityksen sekä markkinoiden tilan perusteella oman yritystoiminnan kehitysmahdollisuuksia
- osaa tarkastella yritystoiminnan tuloksellisuutta ja siihen vaikuttavia riskitekijöitä, kuten rahoitusta ja kilpailua.

Tutkinnon suorittaja on selvillä yritystoiminnan aloittamistoimista.

Yritystoiminnan aloittamistavan ja yritysmuodon valinta

Tutkinnon suorittaja

- tuntee yleisimmät ratkaisut yritystoiminnan muotojen, aloittamistoimenpiteiden, vastuiden määräytymisen, tarvittavien resurssien ja riskien osalta
- osaa vertailla eri vaihtoehtoja ja tehdä päätökset tältä sekä tarvittaessa asiantuntijakeskustelujen pohjalta, esimerkiksi yritysmuodon muuttaminen.

Tutkinnon suorittaja tuntee liikeideakäsitteen ja sen käytön yritystoiminnan lähtökohtana.

Liikeideakäsitteen tuntemus ja kehittäminen

Tutkinnon suorittaja

- tietää, mitä liikeidealla tarkoitetaan
- ymmärtää sen merkityksen yritystoiminnan suunnittelun ja toteutuksen välineenä
- osaa kehittää omaa yritysideaansa niin, että ottaa huomioon markkinoiden kysyntä- ja kilpailutekijöitä sekä oman idean kannalta olennaisia erilaistamistekijöitä
- pystyy arvioimaan liikeideansa menestymismahdollisuuksia.

Tutkinnon suorittaja osaa laatia toimintasuunnitelman ja talousarvion ja tuntee yritystoiminnan talous- ja kannattavuustekijät.

Toimintasuunnitelman ja talousarvion laadinta

Tutkinnon suorittaja

- osaa laatia yrityksen toiminnan kannalta keskeisten alueiden toimintasuunnitelman
- osaa laatia tulo- ja menoarvion niin, että ottaa siinä huomioon yrityksen tilanteen ja tavoitesuunnan.

Kannattavuuden arviointi

Tutkinnon suorittaja

- tuntee pääpiirteittäin laskentatoimen periaatteet
- ymmärtää, mitä on kannattava liiketoiminta ja miten siihen voi vaikuttaa
- osaa arvioida yritystoiminnan kannattavuutta laskelmien ja tunnuslukujen avulla sekä tulkita tilinpäätöstä
- osaa laatia yritykselle karkean tulosenrusteen.

Tutkinnon suorittaja tuntee yritysverotuksen pääpiirteittäin.

Yritysverotuksen tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- on selvillä yritysverotuksen periaatteista pääpiirteittäin
- pystyy ottamaan kantaa veroilmoituksen sisältöön
- osaa toimia säädetyllä tavalla tuotteiden ja palveluiden arvonlisäverotuksessa.

Tutkinnon suorittaja osaa hoitaa laskutuksen.

Laskutuksen hallinta

Tutkinnon suorittaja

- tuntee laskutuksen periaatteet ja osaa hoitaa siihen liittyvät toimenpiteet, kuten laskuihin tehtävät arvonlisä- ja muut erittelyt
- hallitsee maksuvälineiden käytön ja ottaa huomioon niiden turvallisuus- ja riskitekijät.

Tutkinnon suorittaja osaa johtaa ja kehittää yritystä.

Yrityksen johtaminen ja kehittäminen

Tutkinnon suorittaja

- hallitsee yrityksen päivittäiset ja kausittaiset työt ja pystyy suunnittelemaan ne johdonmukaisiksi

- tuntee yritystoimintaan liittyvät säädökset ja määräykset niin, että pystyy toimimaan niiden sekä sopimusten ja eettisesti kestävien periaatteiden mukaan
- osaa yhdistää yrityksen johtamisessa porotalousalan tuntemuksen, yrittäjyyden ja yrityksen palveluluonteen sekä kestäväen kehityksen periaatteen toimivaksi kokonaisuudeksi
- on selvillä laatujärjestelmän periaatteista ja osaa kehittää yrityksen toimintaa näiden periaatteiden, markkinatilanteen ja asiakaspalautteen mukaan
- osaa pitää huolta omasta jaksamisestaan ja hyvinvoinnistaan.

5 § Porotalouden hallinto ja luottamustoiminta

Tutkinnon suorittaja on perehtynyt porotalouden rahoitus- ja tukijärjestelmiin sekä porovahinkojen korvausmenettelyyn.

Porotalouden rahoitus- ja tukijärjestelmien tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee poronmistajan ja paliskunnan rahoitusjärjestelmät
- osaa laatia rahoitus- ja tukihakemuksen.

Porovahinkokorvauksien tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tietää porovahinkojen korvausmenettelyt
- osaa laatia korvaushakemuksen.

Tutkinnon suorittaja on perehtynyt paliskunnan toimintaan ja talouteen.

Paliskunnan toiminnan tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee paliskuntajärjestelmän ja paliskunnan organisaationa
- on selvillä paliskunnan ja sen osakkaan oikeuksista ja velvollisuuksista
- tuntee poronhoitolain ja -asetuksen niin, että osaa luottamushenkilönä tulkita niitä käytännön tilanteissa.

Paliskunnan talouden hallinta

Tutkinnon suorittaja

- osaa laatia paliskunnan toiminta- ja taloussuunnitelman sekä suunnitelmiin liittyvät osasuunnitelmat, esimerkiksi teurastus- ja teurastamosuunnitelmat
- on selvillä paliskunnan kirjanpidon periaatteista niin, että pystyy huolehtimaan sen oikeellisuudesta
- osaa käyttää paliskunnan hallinnon ja porotalouden sovellusohjelmia, esimerkiksi PATAa, PORUa ja TUKUa.

Tutkinnon suorittaja osaa verkostoitua ja olla yhteistyössä.

Sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot

Tutkinnon suorittaja

- tuntee asemansa yhteisössä ja elinkeinoverkostossa sekä osaa kommunikoida ja toimia niissä
- osaa toimia kokousten ja työryhmien puheenjohtajana ja sihteerinä
- osaa kommunikoida auttavasti myös muulla kuin äidinkielellään.

Tutkinnon suorittaja tuntee muut porotaloutta koskevat säädökset.

Muun porotalouslainsäädännön tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee porotalouteen vaikuttavat ympäristöä ja maankäyttöä koskevat lait sekä viranomaismenettelyt
- tuntee porotaloutta koskevan lainsäädännön niin, että osaa luottamushenkilönä ennakoita ja tulkita sitä porotalouden kannalta
- tuntee saamelaisten kotiseutualueella voimassa olevat säädökset ja määräykset, kuten saamelaiskäräjälain, saamen kielilain, perustuslain ja EU:n liitännäsohjelman maininnat saamelaisten poronhoidosta.

6 § Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaidon osoittamiseksi tutkintosuoritusten arvioinnin lähtökohtana on saada selville, kuinka hyvin käytännön taidot ja niiden pohjana oleva tietoperusta sekä käsitteelliset rakenteet ovat sovituneet yhteen ja suhteessa siihen, mitä tutkinnon eri osissa vaaditaan. Tämä on osoitettava pääasiassa toiminnallisilla tehtävillä, joita voidaan tarvittaessa täydentää suullisesti, kirjallisesti tai muilla tavoin.

Taidon pääasiallisena arviointimuotona on käytettävä työnäyttöä, taitotestiä, työtoiminnan havainnointia tai simulointia ja kestoaltaan vaihtelevia projekti-tehtäviä. Yksittäisen arviointimuodon käytön valinnassa on otettava huomioon muun muassa, kuinka hyvin se sopii tutkintovaatimusten arviointiin, miten se vastaa työelämän luonnollisia käytäntöjä, kuinka hyvin sen avulla voidaan erotella haluttu pätevyys ei-pätevästä osaamisesta, miten helpokäyttöinen se on eri toimintaympäristöissä sekä kuinka selkeä se on arvioijille ja arvioitavalle. Edellytetyn ammattitaidon taustalla olevan tiedon ja ymmärryksen tason selvittämiseksi toiminnallisen näytön tukena voidaan käyttää kyselyjä ja haastatteluja, itse- ja ryhmä-arviointia, kirjallisia tuotoksia, asiantuntijakeskusteluja tai muuta keinoa, jolla arvioitavan osaamisen taso täsmentyy.

Ammattitaito on arvioitava jokainen tutkinnon osa kerrallaan vertaamalla arvioitavan ammattitaitoa vastaavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin. Arviointikriteerien mukainen suoritus on hyväksyttävä. Tutkintotoimikunta määrittelee kriteerit näyttöjä arvioiville henkilöille. Lähtökohtana on, että arvioijilla on hyvä ammattitaito kyseessä olevalla tutkinnon alalla.

Ammatin kuvaus

Poronhoitaja on itsenäinen paliskunnan osakkaana toimiva ammatinharjoittaja, jonka työtehtäviin kuuluu poroelon hoitoon liittyvät työt. Poronhoito perustuu perinnetietoon ja -taitoon sekä moderniin poronhoitokulttuuriin niin, että se on samalla osa pohjoisen tunturi- ja metsäalueen ympäristöjärjestelmää. Poronhoitoalue käsittää valtaosan Lapin läänistä sekä pohjoisosan Oulun läänistä. Pohjoiselle alueelle on lailla säädetty muusta poronhoitoalueesta erotettu erityisesti poronhoitoon tarkoitettu alue, johon kuuluu poronhoidollisesti merkittävä saamelaisten kotiseutualue. Poronhoidon luontaiset edellytykset, hoitotavat ja elinkeinollinen merkitys vaihtelevat poronhoitoalueen eri osissa. Suomessa poronhoitoa harjoittavat sekä saamelaiset että suomalaiset. Heidän poronhoitokulttuurinsa eroavat toisistaan.

Porotalouden tuloista pääosa tulee poronlihan myynnistä. Lisäksi tuloja kertyy muiden porosta saatavien tuotteiden ja palveluiden myynnistä sekä korvauksista ja avustuksista. Myös poronlihan käsittely ja jatkojalostus sekä siihen liittyvä yritys-toiminta muodostavat osalle poronhoitajaperheitä merkittävän tulonlähteen. Matkailu ja ohjelmajpalvelut antavat niin ikään ammatissa toimiville lisäansioita matkailuyritysten lähellä.

Porotalous elää ja on elänyt jatkuvan muutoksen aikaa. Muun maankäytön lisääntyminen, Euroopan unioni ja ympäristönsuojelu asettavat haasteita porotaloudelle. Lisääntynyt tutkimus, neuvonta ja koulutus tukevat porotaloutta uusien haasteiden edessä. Poronhoito perustuu lähtökohdiltaan laiduntamiseen, jossa hyödynnetään maa-alueiden luontaista kasvituotantoa. Poromäärät ja laiduntaminen on osattava sopeuttaa kestävästi niin, että laidunten ravintovaratsäilyvät riittävinä. Poronhoitajan on tunnettava poro eläimenä ja hallittava poronhoitotyöt. Näistä tärkeimpiä ovat porojen kokoaminen, merkitseminen, lukeminen, erottelu, paimentaminen, kuljettaminen ja teurastaminen. Poronhoitajan on toimittava vastuullisesti niin, että luonnon käyttö on kestävä. Perinteisesti poronhoito on ympäristöön sopeutumista, ei sen hallitsemista.

Kuluttajat osaavat arvostaa poronlihaa terveellisenä ja puhtaana ravintona. Laadunvalvonta ja elintarvikehygieenisten riskien tunnistaminen ja huomioon ottaminen kaikissa tuotantoketjun vaiheissa takaavat tuotteiden hyvän laadun. Euroopan unionin yhtenäinen lainsäädäntö asettaa tuotannolle ja tuotantotiloille vaatimuksia ja edellyttää omavalvontajärjestelmän hallintaa lihantuotantolaitoksissa. Porotalouden harjoittajan on osattava teurastaa ja jatkokäsitellä poro, toimittava laatutietoisesti sekä tiedettävä kuluttajien vaatimukset ja ne seikat, jotka vaikuttavat heidän ostopäätöksiinsä. Porotalousyrittäminen edellyttää yritystoiminnan ja markkinoinnin periaatteiden tuntemista sekä asiakaslähtöistä ja aktiivista palvelua.

Porotalouden harjoittajalta edellytetään yhteistyökykyä, viestintä- ja tietotekniikan taitoja sekä lainsäädännön tuntemista ja jonkin verran myös kielitaitoa. Kehityksessä mukana pysyminen edellyttää ammattitaidon ajan tasalla pitämistä, alalla tapahtuvien muutoksien seuraamista ja niiden ennakoimista.